

Hjejlen

Årgang 25 • Nr. 2
Juli 2007

Dansk Ornitologisk Forening

Viborg Amt

HJEJLEN årgang 25 • nr. 2 • juli 2007

MEDLEMSBLAD FOR DANSK ORNITOLOGISK FORENING, VIBORG AMT

Ansvarshavende redaktør: Carsten Krog Pedersen • Søndergade 22,
7741 Frøstrup • 9799 0905 • pirolen@mail.tele.dk

Layout, grafik: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk • jpk@ornit.dk

Tryk: A. Sæe-Knudsen • lyn@langsom.dk

Tegninger for- & bagside: Jens Frimer Andersen • frufri@mail.dk

ISSN 0903-9694 Oplag dette nummer: 495 eks.

BESTYRELSE FOR DOF-VIBORG AMT:

Per W. Buchwald (PWB) Nørresøvej 18, 8800 Viborg
Formand 8667 1638 • tromwald@post.tele.dk

Jan S. Kristensen (JK) Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm
Næstformand 9796 2456 • oz1iil@tdcadsl.dk

Ole Kristjansen (OK) Svinglen 66, 8800 Viborg
Kasserer 8667 3181 • oklab@post6.tele.dk

Ole Lilleør (OL) Baldersvej 19, 8800 Viborg
Sekretær 8662 8032 • lilleor@gmail.com

Thorkil Brandt (TB) Tindbæk Byvej 30, 8900 Randers
8750 8040 • thorkilbrandt@mail.dk

Robin Milner (RM) Wåleshøjen 3, 8800 Viborg
8667 5086 • robin.milner@sygeplejeskolen.com

Frits Rost (FR) Baldersvej 18, 8800 Viborg
8727 1011 • f.rost@mobilixnet.dk

Lars Mogensén (LM) Gl Viborgvej 13, 8830 Tjele
8665 3614 • nial8830@yahoo.dk

Henriette Tøttrup Madsen Savværksvej 14, 7870 Roslev
(HTM) 9759 7848 • henriemad@hotmail.com

KONTAKTPERSONER:

Revisor: Karsten Munch Andersen • Repræsentantskabsmedlemmer: PWB, OK. Suppleant:
JK • Kontaktperson i DOFs hovedbestyrelse: Kurt Rasmussen • Ekspeditioner: FR •
Lokalrapport (FUGLE og DYR i Nordjylland): FR • Ungdomsudvalg: OK • Fugleregistrering:
OL • Friluftsrådet + Grønt Råd: PWB, JK. Suppleant: OK • Fugleværnsfonden: Eyvind
Lyngsøe Jakobsen • Se desuden kontaktpersoner i kommunale grønne råd side 31.

INDHOLD

Nationalpark	3	Hjelmskallesluger	21
Nyt fra bestyrelsen	4	Referater	22
Caretaker-nyt	5	Kommendature	24
Livet med fuglene	7	Mission impossible!	26
Bysvaler	12	Fra DOF til dig	30
Brokholm Sø-området	14	Meddelelser	31
Glæden ved et fuglebræt	16		

Nationalparken

Loven om nationalparker er nu vedtaget i folketinget. Formålet med nationalparkerne er bl.a. at skabe og sikre fri dynamik i naturen og skabe og sikre større sammenhængende naturområder og landskaber af national og international betydning. Men også brugen af – og information om – naturen er nævnt under formålsparagrafferne.

En nationalpark bliver ledet af en bestyrelse nedsat af miljøministeren og drevet af midler fra en nationalpark-fond, samt midler fra finansloven og anden privat støtte i øvrigt.

Under denne bestyrelse sidder så et rådgivende organ - nationalparkrådet. Rådets sammensætning beslutt es af bestyrelsen, og rådets medlemmer udpeges efter indstilling fra berørte myndigheder og organisationer.

Disse organisationer er DOF en del af, og der vil derfor i den nærmeste fremtid blive en del fokus på disse medlemmer. De første nationalparker vil blive udpeget meget snart, og her vil Thy sikkert være imellem, da området lever op til lovens formål om at være et område af national såvel som international betydning. Desuden har Thy den store fordel mellem de potentielle nationalparks-områder, der er i spil, at der er en bred lokal opbakning til forslaget.

Det forlyder kort før lukning af redaktionen af dette nummer af HJEJLEN, at Thy er valgt – næsten! For der er åbenbart kommet grus i maskineriet i 11. time, og Dansk Folkeparti har af en eller anden grund valgt at stille sig på bagbenene. Men hvad så end årsagen mått e være, så er Thy efter alt at dømm e udpeget. Så næsten tillykke herfra!

Med lidt held varer det ikke længe før vi kan gå tur i en nationalpark.

Carsten Krog Pedersen

Af Lars Mogensen,
bestyrelsesmedlem i DOF-Viborg Amt

Nyt fra bestyrelsen

Bestyrelsen er den 1. maj og 4. juni mødtes i forbindelse med de månedlige møder. En af de ting vi har talt om er, at der senere på året bliver lagt op til, at der skal laves et **høringsvar** vedrørende **Natura 2000**-områder. Dette vil blive nærmere omtalt i HJEJLEN 2007/3.

Vi fik ligeledes talt om **ungdomsarbejdet**, som vi ikke har været så gode til at få organiseret på et højere plan. Vi kan sagtens se det væsentlige i en ungdomsafdeling, idet vi mener, at den vil styrke de unge, som har en ornitologisk interesse. På længere sigt vil en ungdomsafdeling kunne være medvirkende til at styrke DOF lokalt, såvel som på landsbasis.

Men det kræver ressourcer og en decideret organisering hen imod at kunne udføre den slags krævende arbejde. Krævende, fordi der kræves en vilje og en dybfølt interesse for at arbejde seriøst indenfor dette felt. Det forudsætter en eller to personer, som virkelig vil det, og som vil arbejde på projektet. Så hermed en opfordring, vær med til at skabe en ungdomsafdeling i DOF-Viborg Amt!

"**Skovens dag**" den 13. maj ved Hald gik godt. Der var mange besøgende, henved 330 mennesker forbi vores bod. Her gik snakken om redekasser, om at skabe forhold i haven til vore fugle sommer og vinter, samt fugles kendetegn og sang.

Vi vil fra bestyrelsen gerne gøre opmærksom på, at vi med lys og lygte søger efter en ny **layout** til HJEJLEN. Det er helt nødvendigt med en person med sans for layout, som kan varetage jobbet med HJEJLEN! Så sidder du med sådan en i maven, eller kender du en, som gerne vil, så ring til formand Per Buchwald på tlf. 8667 1638.

Ellers kan vi nævne, at vi fortsat vil være meget glade for **økonomiske bidrag** til HJEJLEN, idet der i øjeblikket kun er økonomiske ressourcer til at videreføre trykning og udsendelse af bladet indtil jul 2007, og at vi herefter er nødsaget til at indstille forsendelsen til jer læsere. Men den situation må I gerne være medvirkende til at rette op på, og det gennem at sende et økonomisk bidrag til HJEJLEN, så den kan overleve. Girokort var indlagt i sidst nummer af bladet.

DOF-Viborg Amt har fået udmærkede **omtaler i aviserne** i forbindelse med **Fuglernes Dag**, bl.a. fra Viborg Stifts Avis.

Som et lille kuriosum kan det nævnes, at det i disse moderne tider – nøjagtig som med sygehusvalg – fremover vil være **muligt at skifte lokalafdeling!** Dette gælder såfremt forslaget til nye vedtægter for DOF vedtages. Der vil således ikke længere være fastlåste lokalafdelingsgrænser; man kan alt så vælge frit, hvilken man vil være med i. □

Af Thomas Vikstrøm,
DOFs koordinator for caretaker-projektet

Nyt fra caretaker-projektet i DOF-Viborg Amt

Ny caretaker-lokalitet

I foråret 2006 blev Hvidbjerg, Lyngby & Lodbjerg Klitheder oprettet som ny caretaker-lokalitet i kategori B, dvs. som en potentiel IBA (Important Bird Area), der sandsynligvis vil vise sig at leve op til de internationale kvalitetskriterier – dette vil blive afgjort inden udgangen af caretaker-projektets fase I i sommeren 2008. Lokalitetens ansvarlige caretaker for den nye projektlokalitet er Claus Eriksen, der i forvejen er lokalitets- og hjemmesideansvarlig for Ovesø samt hjemmesideansvarlig for Vangså Hede og for Ålvand Klithede & Førbysø. IBA-hjemmesiderne for disse lokaliteter forventes aktiveret inden for den nærmeste fremtid.

Det er efterhånden godt et år siden, at der har været bragt caretaker-nyt i HJEJLEN. Men her er en opdatering fra DOFs centrale koordinator for projektet – og til sidst i artiklen en invitation til at komme til caretaker-møde sidst på året.

Besøg af caretakere fra hele landet

Caretaker-lokaliteten Geddal Enge & Sønder Lem Vig overlapper grænsen mellem DOFs lokalafdelinger i Vestjylland (Ringkøbing Amt) og i Nordvestjylland (Viborg Amt). På denne lokalitet har Poul Krag i sommeren 2006 overtaget posten som lokalitets- og hjemmesideansvarlig caretaker fra Henning Rose Sørensen. Mange af projektets deltagere havde stor glæde af netop denne lokalitet da de i august 2006 deltog i projektets første kursus i vadefuglebestemmelse, som blev afholdt på Struer Vandrerhjem. Under kurset blev feltbestemmelsen opøvet på netop Geddal Enge, hvor flere af kursusedtagerne bl.a. så og bestemte deres første Kærløber.

Geddal Enge i august 2006: Klaus Malling Olsen underviser på caretaker-projektets kursus i bestemmelse af vadefugle. Foto: Brian Nilsson.

Vestjysk caretaker-ekspansion over Limfjorden

Den særdeles aktive caretaker-gruppe for Glomstrup Vig, Agerø m.v. under ledelse af Hans Henrik Larsen har i foråret 2007 indvilget i at udvide gruppens caretaker-ressortområde med den hidtil udækkede IBA Mågerodde & Karby Odde på Mors. Caretaker-gruppen talte i forvejen rastefugle her for Danmarks Miljøundersøgelser.

Caretaker-møde i Thy

Den 21. maj blev der afholdt et caretaker-arrangement i Thy. Mødet var oprindeligt planlagt til afholdelse den 25. februar, men ligesom et caretaker-arrangement dagen før måtte arrangementet med kort varsel aflyses, eftersom hele landsdelen var afskåret fra omverdenen pga. snestorm. Mødet i maj blev indledt med en ekskursion til

nogle af landsdelens enestående caretaker-lokaliteter, og om aftenen var Thy Statsskovdistrikt vært for et møde med foredrag om caretaker-projektet og diskussion, især om overvågningen af ynglende Hjejle. Udover distriktets og caretaker-projektets folk deltog DOFs arts koordinator for Hjejle og en repræsentant for Miljøcenter Ringkøbing.

Kom til caretaker-arrangement sidst på året!!

Årets lokale caretaker-arrangement måtte som nævnt aflyses, men afholdes i stedet i november eller december! Tid og sted er endnu ikke fastlagt, men vi satser på at både en mindre eftermiddagsekspedition og fællesspisning som vanligt kan indgå i arrangementet. Forslag hertil er meget velkomne! Kontakt mig på mail eller telefon: thomas.vikstroem@dof.dk, tlf. 3328 3822

Læs mere
om IBA-lokaliteterne
på nettet:

www.dofbasen.dk/IBA/

The screenshot shows a web browser window displaying the website for the Danish Ornithological Society (DOF). The page title is "Natur og fugle" and the URL is "http://www.dofbasen.dk/IBA/ibadefinition.asp?ibaid=27". The main content area features a large photograph of a bird on a sandy beach, with the heading "Glomstrup Vig, Agerø med videre". To the left of the photo is a sidebar with navigation links like "Om DOF", "Artsliste", "Fors og medlems", "Naturpolitik", "Fugle", and "Naturhistorie". Below the photo, there is a section titled "Bedrykkelse" which discusses the impact of bird hunting on the population of the species. The page also includes a map of Denmark and a list of other IBA sites.

Af Elisabeth Sørensen

Fuglene i mit liv

Dette er første halvdel af Elisabeth Sørensens spændende beretning om livet med fugle. Anden halvdel kan I glæde jer til i næste nummer af HJEJLEN.

Det var i påsken 1982 det begyndte!

Min veninde Inga var her på ferie som sædvanlig, og hun gik ture med børnene som sædvanlig, og når de kom hjem fortalte de om fugle de havde set og hørt.

En dag fandt jeg på, at jeg ville med.

Vi fik to kikkerters i sølvbryllupsgave, men da det jo ikke var nødvendigt at have to, fik vi den ene byttet. Den anden havde vi jo stadig, så den tog jeg med.

Vi kørte til Klejtrup Sø, og da blev jeg bidt af fugle.

Vi så to **Toppole Lappedykkere** i parringsleg, de fiskede vandplanter op fra bunden og svømmede hen mod hinanden med dem, og der var **Trold-** og **Tuffelønder** i søen. En **Sangdrossel** sad og sang i en busk lige over mit hoved, på en mark så vi **Bog-** og **Kværkfinker** + **Grønirisk**, og på en anden mark **Sangdrossler** og **Misteldrossler**.

I alt så jeg på den tur 14 fugle, som jeg ikke kendte og ikke anede eksisterede.

Inga lærte mig **Bogfinkens**, **Gulspurvens** og **Musvittens** sang. Dagen efter at hun var rejst hjem, hørte jeg en fuglesang ude i træerne, og jeg tænkte: det

er ikke hverken Bogfinke, Gulspurv eller Musvit, hvad mon det så kan være, og gik ud bag hønsehuset med kikkerten. Da jeg havde stået der lidt, landede der en lille gulgrøn fugl to meter foran mig, jeg kan stadig huske den varme følelse jeg fik i brystet, sådan en yndig lille fugl, og dens sang lød som et faldende blad! Det lyder dumt, men enhver, der kender **Løvangerens** sang, ved, at det er sådan, det lyder. Jeg vidste jo ikke, hvad det var, men jeg havde jo en fuglebog, så det måtte der jo kunne findes ud af. Men der var fire fugle, som så nøjagtig ens ud: Løv-, Gran-, Nord- og Lundsanger, og så var der jo kun stemmen at identificere den på. Sådan kom jeg i gang med at lære fuglestemmer.

Det var et dejligt forår, men jeg brugte godt nok megen tid på de fugle. Når jeg hørte en ny, var der jo ikke andet at gøre end at gå ud og sætte sig med kikkerten, indtil jeg fandt ud af, hvordan fuglen så ud. Jeg blev helt overvældet over at finde ud af, hvor mange fugle, der var her omkring os, som jeg ikke engang anede eksisterede. Det var bare spændende, og fordi jeg fik begyndt, inden alle trækfuglene

kom tilbage, fik jeg jo stemmerne næsten én ad gangen. Det var en god måde at lære det på. Først senere fik jeg et fuglebånd og kom på fuglestemme-kursus.

Og siden har jeg haft et utal af gode oplevelser med fugle. Det, der har glædet mig mest, er hver gang jeg har opdaget en ny fugl her i vort eget område. Jeg husker, hvor **Skovpiberen** drillede mig, sådan en lille brun fugl, stribet på brystet. Men en dag kom jeg så tæt på, at jeg kunne se, at den havde lyserøde ben. Og så begyndte den at synge, bare så herligt, når den stiger til vejrs under sang og så daler ned som en papirflyver, mens sangen langsomt klinger af. Og den første gang, man fik en af de små vævre **Fuglekonger** så tæt på, at man rigtig kunne se det gule og sorte oven på hovedet. Og **Cærdesmutten**, der synger så kraftigt, at hvis en ko brølede lige så højt i forhold til sin størrelse, ville det kunne høres til Italien! Og så synger den hele året, selv i den strengeste vinter kan man somme tider høre den synge. For ikke at snakke om den første gang, **Karnebidere**n viste sig ved foderbrættet, eller den dag der sad en **Gråisken** i birketræet i gården.

Jeg tænker tit, når jeg om foråret går sammen med andre, som også er glade for naturen, og nyder luften, solen, løvspringet, blomsterne og fuglesan-

gen, at jeg har en ekstra dimension på oplevelsen, fordi jeg kan høre, hvilke fugle der synger, og derfor kan se dem for mit indre blik, selv om de sidder skjult i trækroneerne.

Den første gang jeg var på fugletur med DOF, var til Klejtrup, Hærup og Hale Sø. Vi skulle mødes i Klejtrup kl. 7 morgen, men den eneste der kom, foruden Gorm Wæhrens, som skulle lede turen, var mig. Han aflyste alligevel ikke, og vi havde en dejlig tur, vi så **Halemejsen** ved Hærup Sø, **Sortand** i Klejtrup Sø og hørte **Lille Lappedykker**s stemme ved Hale Sø, plus meget andet, selvfølgelig.

I 1988 kom jeg så på fuglekursus hos Per Buchwald på Østre Skole i Viborg.

Jeg lærte jo nogle fuglestemmer ud over dem, jeg kunne i forvejen, og vi havde nogle utrolig dejlige ture.

En aften kørte vi ud til Asmild Kirke og gik helt ud til Sønder Mose, og den aften hørte/så vi 50 forskellige fugle, bl.a. **Nattergal**. Og en pige, der hed Tove, viste mig at saften i svaleurt er gul!

En anden gang var vi i Skagen. Jeg spurgte Per, om min mand Herman måtte komme med, og det måtte han gerne.

Vi kørte tidligt om morgenen, og stod først ude på Nordstrand og så eft er træk. Der var nu ikke så meget, men dagens oplevelse var, da en

Dværgfalk slog ned og tog en **Bogfinke** og fløj op i luften igen. I samme nu fløj en anden Dværgfalk lige bums imod den, så den tabte eller slap byttet, og den anden snappede det lynhurtigt i luften.

Bagefter var vi på Flagbakken. Det var godt vejr, og der skete ikke så meget, så folk lå og sov rundt om. Men pludselig var der en, der sagde: "Fiskeørn". Jeg kiggede i den viste retning, men kunne intet se. Tog så kikkerten op og kunne se en sort prik, og tænkte, at der var nu ingen, der kunne se, hvad det var. Men de sovende blev vækket, og alle fik indstillet kikkerten og teleskoper, og hvad kom øjeblikket efter sejlede hen over os: en flot **Fiskeørn**, og så tæt på, at selv jeg kunne se, hvad det var.

Det var vist den dag, Herman overgav sig til fuglene. Indtil da tror jeg nok, han syntes det var lidt noget pjat, når jeg tog af sted for at kigge på fugle. Det var jo bare dejligt, at vi nu kunne være fælles om interessen. Utallige er de ture, vi har været på, både alene og sammen med andre fuglefolk. Så måtte Herman jo også have en kikkert, så vi havde en hver, ellers var det jo ikke til at nå at få set fuglen begge to. Til min 50-års fødselsdag ønskede jeg mig penge, så jeg kunne købe et teleskop, og så fik vi fuglene tæt på.

Herman har også fundet mange fugle til mig. Den første var en **Lunde**,

en "søpapegøje". Der havde været et forfærdeligt stormvejr først i september, og en uges tid efter stod Herman en dag og snakkede med en nabo, og så kom en fugl vraltende ud af kornet, som endnu ikke var høstet. De kunne jo godt se, det ikke var en, der hørte til her, og Herman tog den med hjem, for at jeg kunne finde ud af, hvad det var. Det voldte nu også mig noget besvær, for det var en ungfugl; havde den haft sit farvestrålende næb, havde det jo været let. Nu vidste vi jo ikke, hvad vi skulle gøre ved den, men jeg havde hørt, at Falck tog sig af tilskadekomne dyr, så selv om den ikke fejlede noget, ringede jeg til Falck, og de kom og hentede den i en papkasse og kørte den til en plejestation i Bjerringbro. Jeg ringede derud efter en uges tid og fik at vide, at de havde sat den ud i havet uden problemer. Jeg fortalte historien til Inga, og hun fortalte den videre til sin veninde og hendes mand, som er færinger og bor på Færøerne, de syntes godt nok det var det skøreste, de havde hørt, at gøre så meget ud af en Lunde, vi skulle da have drejet halsen om på den og puttet den i gryden!

Det var Herman, der så, at der var en **Ringdrossel** med den hvide halvmåne på brystet, mellem **Sjagger** og **Vindroser** på marken lige uden for køkkenvinduet. Det var også ham, der så, at der var noget specielt ved den fugl, der sad på en gren nede i skoven. Da vi

fik kikkerten på den, kunne vi se, at det var en **Vendehals**. Den sad der i tre dage. Hver gang, den havde været ude at flyve, vendte den tilbage til den samme gren. Vi stillede teleskopet op på køkkenbordet, så vi kunne gå og holde øje med den.

En dag vi var ude at køre, var det også ham, der fik øje på en **Stor Flagspætte**, der havde kilet en kogle fast i en grenkløft og sad og pillede frø ud. En dag kom han hjem og sagde, at der var et par mærkelige ænder i Bavsø. Det var **Atlingand**, som jo er ret sjælden i Danmark. Og en anden dag kom han og sagde, at der var en mærkelig krage i nærheden af Bavsøgård. Da jeg først så den, troede jeg, det var en Hættemåge, men det var en albino-krage.

En dag jeg gik i køkkenet og lavede et eller andet, sagde Herman henne fra køkkenbordet: "Der sidder da en Sortspætte". Han er ikke så god til at huske, hvad de hedder, så jeg sagde, at det var vel en Flagspætte, men tænkte, at jeg måtte da hellere gå hen og se den, og så var det en **Sortspætte!** Det var godt nok en overraskelse, for jeg havde nok set noget hærværk på nogle træstubbe og højt oppe på et træ, og spekuleret over, hvad det kunne være, men Sortspætte havde jeg slet ikke tænkt på. Men nu har vi den jævnligt; dens gennemtrængende og karakteristiske stemme er ikke let at overhøre.

En dag kom Orla, vores post, og sagde: "Jeg tror jeg har Danmarks flotteste fugl, der yngler i min hæk. Hvad tror du, det kan være for en?" Så måtte jeg jo have fuglebogen frem, og jo, det var en Stillits. Sidste sommer havde vi også den glæde at have **Stillits** her, de

kom ofte og badede i fuglebadet i gården, og altid kommer de flyvende to og to, som to forelskede, der ikke kan undvære hinanden.

Med fuglekurset var vi også på tur til Vejlerne. Vi skulle mødes der oppe kl. 4 om morgenen, og det var utroligt dejligt vejr, med en let morgentåge, som forsvandt, da solen stod op. Vi stod og hørte **Rørdrummens** pauken og **Vandriksens** grisehyl og så på alle fuglene, det var bare så skønt.

Vi så **Pungmejsens** kunstfærdige rede i piletræerne og hørte **Rørsanger** og **Srvaanger**, og hvad der ellers var.

Da vi tog derfra, kørte vi ud ad vejen mod Bulbjerg, hvor vi satte os og spiste vores medbragte madpakke. Der kom et **musvågetræk**, og de kredsede lige over, hvor vi sad. Pludselig så vi, at der var to **Sorte Storke** imellem, så tæt på at vi kunne se dem uden kikkert. Jeg fortalte det til Per Buchwald, og kunne høre, han var lidt skeptisk, indtil han snakkede med mere garvede ornitologer, der også havde set dem.

Jeg lærte jo mange dejlige steder at kende på de fugleture. F.eks. Troldekløften, hvor vi så **Vandstaren** stå og glippe med sit hvide øjenlåg, og **Bjergvipstjert**, og hvor Inga og jeg en gang så en **Kernebider**, der badede i en vandpyt. Jeg stod der en gang og så på, hvordan vinden hvirvlede rundt i de visne blade, men kom så i tanker om, at der var jo ingen vind, og så viste det sig, at det var i hundredvis af **Kværkfinker**, der puslede rundt og lignede de visne blade så meget, at man næsten ikke kunne se forskel. Det var også der, jeg til min store stolthed var den første på fugleturen, der fik øje på **Isfuglen**, der sad på en gren ud over vandet.

"Det blå lyn" kalder mit barnebarn Brian den, og det er også sådan, man for det meste får den at se. Der omkring Hald Sø så jeg også for første gang **Træleberen**, som ligner en lille mus, når den i små ryk løber op ad træstammen, altid flyver den ned for neden og begynder sin søgen efter insekter op ad stammen.

Og hvor var det dejligt at kunne begynde at kende stemmerne. **Skovsangeren**, der siger som en femmer, der snurrer rundt på bordet, **Sangdrosslen**, der smælder sin sang ud og siger alting tre gange, **Musvitten**, som man synes er så let, men som har så mange lyde og narrer en gang på gang.

Men allerdejlignst er det, når man en morgen kommer uden for døren og kan høre **Sanglærken**, og det kan man også snakke med andre om, for den kender jo alle.

I 1991 var vi på Drejø og besøge Inga og hendes mand Søren i sommerhus. Da havde vi vores første oplevelse med stæreovertatning. Da vi sad uden for og spiste sen aftensmad, kom den ene flok **Stære** efter den anden flyvende og satte sig i to træer neden for marken, indtil der til sidst var ca. tusind.

På vej hjem fra Drejø kørte vi omkring Nørlund Plantage for at se efter **Natrans**, og det lykkedes over al forventning, de fløj lige om ørerne på os, så vi kunne se de hvide vingepletter, og vi hørte deres vingeklap mange gange og fik det også begge at se. Jeg så desuden en sidde i toppen af et udgået træ ca. 10 meter væk. Skønt det var næsten mørkt, kunne jeg dog se omridset af den plus dens brune farve og en lys streg i vingen. Da vi kom ud til bilen, fløj der en imod os, og vi fik den til at flyve ned til os mange gange ved at klappe i hænderne. Vejret var så skønt og lunt, så det var dejligt at være derude, skønt Natransene først begyndte at snurre, da klokken var over 23.

En gang i Vejlerne holdt vi på en parkeringsplads og så på en **klyde**nor, som ville have sine fire unger over vejen. Det var jo ret farligt, for der var jo trafik næsten hele tiden. Men hun gik over på den anden side, ungerne brød sig ikke om det, de stod og betænkte sig. De lignede små balletpiger, som de stod der og trippede, men endelig tog de mod til sig. Det gik også godt for de to første, men da de to sidste var kommet ud på kørebanen, kom der en bil og kørte for fuld fart lige hen over de to små klydeunger. Det var næsten ikke til at bære at se på. □

Illustrationerne til denne artikel er hentet fra galleriet på lokalafdelingens hjemmeside www.dofviborgamt.dk, og er leveret af følgende fotografer: Ely Hansen, Michael Andersen, Henning Christensen, Inge-Lise Mortensen, Martin Kviesgaard & Birger Pedersen.

Tekst & fotos: Carsten Krog Pedersen

For mig er én af årets helt store begivenheder, når de første Bysvaler ankommer til Frøstrup. Jeg glæder mig hvert år til disse sommerdage, hvor man på terrassen har utroligt stor glæde af de jagende fugle, snurrende og kvidrende gør de konstant opmærksom på sig selv. Andetsteds i dette blad hyldes fuglebræts-ornitologi, og jeg vil hermed hylde terrasse-ornitologien!

Denne form for ornitologi er netop Bysvalerne meget behjælpelige med.

Hver gang der kommer en – for mig – spændende fugl forbi, er det Bysvalerne, der kalder på mig! Deres aggressive kvidren er et sikkert tegn på, at nu er der en rovfugl over byen. Jeg er således mange gange blevet varskoet om Spurvehøge, men også Lærkefalk, Hvepsevåge, Musvåge og Fiskeørn har de gjort mig opmærksom på.

I år har vi haft ekstra god mulighed for at følge med i deres liv. Et hus er væltet overfor hvor vi bor, og her har

Bysvalerne de sidste par uger haft travlt med at hente mudder til deres redebyggeri. Bysvalen placerer reden helt oppe under tagskægget, ofte med kun et lille hul som åbning - en meget sikker rede mod rovdyr. Dog kan Gråspurvvene være en fare for svalerne. Gråspurvvene kan nemlig også godt lide svalereder og finder til tider på at angribe svalerne og smide dem ud af deres eget hjem, hvorefter de selv bruger rederne som avlsbygninger! Hvis svalerne så har været så uforsigtige at lave hullet så stort, at Gråspurvvene kan komme ind i reden efter æglægningen, har jeg også været vidne til, at svalungerne er blevet smidt ud af rederne og hakket ihjel af Gråspurve - en drabelig fugl, denne spurv!

Men Bysvalerne er jo anderledes end Landsvalerne. De har kortere hale, hvid overgump, blåsort metallisk overside og hvid underside. Bysvalerne ankommer i øvrigt også senere end Landsvalerne, da de søger føde i højere luftlag,

og her kommer insekterne først, når det bliver varmt.

Hvis man er et sted med både Landsvale, Bysvale og Mursejler, kan man prøve at lægge mærke til deres forskellige fødesøgningsstrategier. Lavest er Landsvalerne i aktiv flugt, jagende i øjenhøjde. Ovenover er Bysvalerne, svævende på deres brede vinger, og øverst de skrigende Mursejlere, hvis stemme får øllen på fortovscafeen til at smage meget bedre!

Bysvalerne bruger meget tid i luften og har derfor en anden strategi end Landsvalerne. De svæver mere og har derfor også bredere vinger og en større vingeflade end Landsvalerne, hvilket gør dem velegnede til svæveflugt.

I perioder med koldt vejr kan Bysvalerne have svært ved at finde føde, hvilket går ud over ungerne. De sulter, men kan så gå i en dvalelignende tilstand, hvorfra de vågner igen, når der bliver føde nok, hvis ikke de er sult et ihjel forinden. □

Nyd svalerne - god sommer!

Et besøg værd

- ta' til Naturcenter Brokholm!

Anmeldelse af en fuglelokalitet

Halwen Salling er rig på landbrugsområder og tilsvarende fattig på naturområder, når man altså lige ser bort fra den herlige Eskær Skov og Kås-halvøen. Sidstnævnte er desværre ikke almindeligt offentligt tilgængelig.

Men så er der altså nu **Brokholm Sø** og den nye **Havbjerg Skov**. Søen blev til sø i 1999. Og skoven blev nogenlunde samtidigt til skov. De første år skulle man, når man for vild i skoven, blot rejse sig op og se ud over landskabet; så ville man hurtigt finde vejen ud af skoven eller frem til dem, man var blevet væk fra. Sådan er det ikke længere; skoven er nu mere end mandshøj. Men heldigvis er der gode afmærkede stier, så man let kan finde rundt, når man tager områdets naturfolder i hånden (den findes i ophængte kasser).

Her i foråret og i den forløbne del af sommeren er skoven hjemsted for et væld af småfugle, og efterhånden som skoven bliver højere, vil utvivlsomt langt flere fuglearter indfinde sig. Havbjerg Skov ligger lidt højt i landskabet, og fra borde og bænke ved den vestligste parkeringsplads er der en fin udsigt bl.a. ud over den nærliggende Gåsemose og dele af Brokholm Sø. I maj og juni kan bl.a. Nattergal høres her.

Brokholm Sø ligger flot i den lavere beliggende del af landskabet, omgivet af enge, der afgræsses af kødkvæg, og der er en fin og handicapvenlig sti fra parkeringspladsen ved naturcenter Brokholm. Kørestole kan let komme frem her. Og de gangbesværede skal ikke gå ret langt, før de er ved søens bred.

Søen er forsynet med nogle mindre kunstige øer, hvor fugle, der ønsker fred og ro for ræve, kan søge sikkerhed. På en tur den 31. maj sås rugende svaner på de kunstige øer. I øvrigt var der Strandskade, Rødben, Skeand, Troldand, Toppet Lappedykker, Fiskehejre og Grågåse med gæslinger. Og i rør ene ved stien til søen hørtes Rørspurv og Rørsanger. Luften blev gennemskåret af hvinende Mursejlere, Bysvaler og Landsvaler. I haven hørtes Havesanger, og der er sikkert meget mere.

Et par Nilgæs holder til i søen.

Både sø og skov er en tur værd – så god tur, hvis du gør forsøget.

Naturcenteret er på nr. 15 på Vejsmarkvej, der en sidevej til Sundsørevej mellem Grinderslev og Sdr. Thise. □

Eyvind Lyngsie Jakobsen

På modstående side ses kort over området (med tilladelse fra Naturcenter Brokholm).

Kapitalpension eller ratepension?

Din personlig rådgiver kan give dig svaret.

Der findes flere forskellige måder at spare op til pension på, og det kan være svært at vælge. Sammen med din personlig rådgiver kan du finde frem til den løsning, som passer til netop dig.

For at få din personlige rådgiver skal du være med i vores Fordelsprogram. Kom ind i filialen eller læs mere på vores hjemmeside.

Ger det muligt

Viborg Afdeling
Sct. Mathias Gade 68
89 26 26 26
nordea.dk

Nordea

Tekst og fotos: Eyvind Lyngsø Jakobsen

Glæden ved et fuglebræt - her og der

At være fuglebræts-ornitolog er så let. Man placerer et fuglefoderbræt eller ditto - hus på en åben plads ude foran det vindue, bag hvilket man i en varm stue har anbragt sig en stol, gerne lænestol. Her kan man så efter behov nyde en genstand, en kop kaffe eller the, eller det man nu bedst kan lide samtidig med, at det er en øjenfryd at være tæt på fuglene på brættet. Og kikkerten skal naturligvis være placeret inden for armlængde. Det er næsten lige som at fiske med prop og orm. Blot er det fugle, som man skal have til bide på de frø, der er lagt ud som madding.

I min have, hvor der blandt andet serveres hampefrø, solsikkefrø, jordnødder og knuste valnødder, er navnlig Grøniriskerne glade for denne menusammensætning, men også mange andre fugle udviser her ved brættet en naturlig madglæde. Skovspurv, Sumpmejse, Musvit, Blåmejse, Grønirisk hører til de mest hyppige foderbrætspisere. Rødhalsene kommer, når menuen er lidt lækker, og det er knuste valnødder for dem. Grøniskenerne kommer, når det bliver for svært for dem at finde mad ude i naturen. Men så kommer der lige en Solsort, som rydder bordet for alt andet fjerkræ. Solsorten er ikke kræsen om vinteren. De bortflygtende må så sidde

*"Mit"
fuglebræt i
Pennsylvania,
USA.*

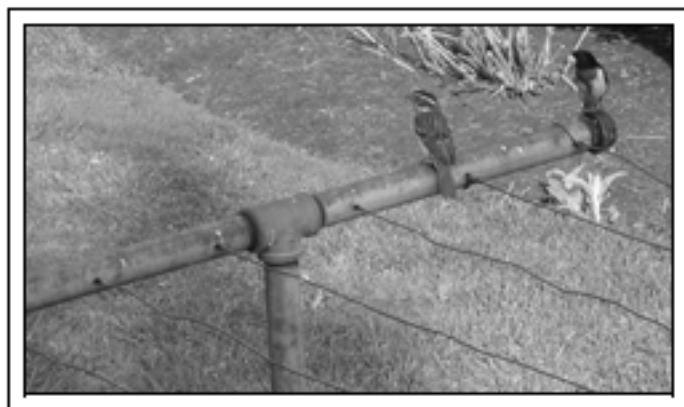

Beliggenheden
på en skovklædt
skråning.

i de nærmeste buske og afvente, at Solsorten har fået dækket sin madlyst. Dog forsøger Musvitterne sig med noget, der mest ligner et *kommando-raid* – hurtigt frem, tage en solsikkekerne og så væk igen. Det kan klares på lidt kortere tid end $1\frac{1}{2}$ sekund. Dompapperne og Kernebiderne kommer også på besøg, når de alligevel er i kvarteret. Topmejsen kommer en sjælden gang imellem. Det samme med Spætmejsen.

Men i begyndelsen maj i år fik jeg mulighed for nyde **et andet fuglebræt**. Det befinder sig nogenlunde midt i **Pennsylvania, USA**, på toppen af en høj bakke eller et lille bjerg. Siderne af det lille bjerg er skovklædte. Øverst ligger huset, som jeg boede i. Umiddelbart omkring huset er en stor græsplæne med enkelte buske og træer. Skovbrynet ligger i en afstand af 25-30 m fra huset. Og her midt mellem hus og skovbryn står på en pæl et fuglefoderbræt. Og fra husets tagudhæng 40 cm fra vinduet hænger en "hummingbird feeder" (kolibrifoderautomat). Lige som det er tilfældet her i landet, er nogle fugle meget sky og ikke til at komme i nærheden af. Og andre fugle er næsten ligeglade med ens tilstedeværelse, når man blot ikke generer dem under fødeindtagelsen.

Blandt kragefuglene sås og ikke mindst hørtes den nærmest larmende **Blue Jay** (dansk: Blå Skovskade). Blå overside, sort halsring og med en top på hovedet; den er ret sky og svær at komme i nærheden af. Søgte gerne foderbrættet, når vi mennesker ikke var nær. Den høres fra morgen til aftenen, skræppende fra mange steder i nærheden. Meget udbredt i området.

Stik modsat med hensyn til skyhed var den smukke **Rose-breasted Grosbeak** (Rosenbryst et Kernebider). Den kunne man sidde og nyde på få meters afstand. Og den var ikke så let at jage fra et godt måltid mad. Seks fugle – 3 hanner og 3 hunner – holdt til stadighed til i området. Et flot syn. Som almindeligt i fugleverdenen er det hannen, der er den smukt farvede fugl, og hunnen den mere uanseelige, der minder meget om en Kornværting.

En anden farvestrålende fugl, som bestemt ikke var til at overse eller overhøre var den stærstore, ildrøde **Northern Cardinal** (Rød Kardinal) med en rød top på hovedet. Meget almindelig, men ikke til at komme i nærheden af. Kom kun til foderbrættet, når ingen mennesker var i nærheden. Dens sang

Solidt engagement

www.vestjyskbank.dk

Med mere end 130 års solide rødder i det jyske I vestjyskBANK udvikler vi os med vores kunder. Vores mål er, at engageret, kompetent og nærværende service og rådgivning skal give vores kunder et bedre økonomisk råderum og flere muligheder i hverdagen. I vestjyskBANK ønsker vi at gøre en positiv forskel i de lokalsamfund, vi er en del af, og at være kendt for et solidt lokalt engagement.

 vestjyskBANK
Solidt engagement

høres næsten hele tiden. Man fik det indtryk, at den sammen med Blue Jay regerede hele skovområdet. At se den i det grønne skovområde gav associationer til den røde pynt på et juletræ.

American Robin (Vandredrossel) er for amerikanerne, hvad Solsort og Sangdrossel er for os i Danmark. Uhyre almindelig og den sås dagligt på solsortevis hvide orm op af græsplænen.

Jeg ved ikke, om den smukke **Indigo Bunting** (Indigofinke) kommer på foderbrættet. Men den sås flere gange i nærheden på græsplænen, hoppende omkring. Som navnet næsten fortæller, er i hvert fald hannen nærmest indigo-blå over det hele med nogle mørke svingfjer, som fortøner sig i alt det blå.

Den fyrremejselignede **Black-capped Chickadee** (Amerikansk Fyrremejse) var en flittig og hurtig gæst på foderbrættet. Som det er tilfældet for flere danske mejser, elsker også denne solsikkefrø.

Tufted Titmouse (Toppet Topmejse) tog gladelig for sig af foderbrætmenuen. Trods det danske navn er den ikke nært beslægtet med vor europæiske Topmejse.

White-throated Sparrow (Hvidstrubet Spurv) og **Chipping Sparrow** (Rustkronet Træspurv) sås flere gange ved foderbrættet. Den sidste sås dog mest hoppe rundt i og ved småbuske nær foderbrættet, virkede museagtig.

I skovtræerne nær foderbrættet sås **Mourning Dove** (Sørgedue). Den er en almindelig nordamerikansk dueart. Den yngler tæt på bebyggelse, og dens melankolske kurren høres næsten hele tiden her om foråret. Med sine lange tilspidsede hale minder denne dueart meget om den uddøde Vandredue. Et meget forelsket duepar sad konstant et eller andet sted i nærheden af huset, om ikke tæt omslynget, så i hvert fald tæt op ad hinanden.

En anden fugl i nærheden af foderbrættet, men som næppe kom der, var **Baltimore Oriole** (Baltimoretrupial). Jeg så den desværre ikke, men hørte den sammen med en amerikansk ornitolog, der "udpegede" den for mig.

En **Red-tailed Hawk** (Rødhalet Våge) holdt til nær huset, jeg boede i. Meget almindelig.

En **Turkey Vulture** (Kalkungrib) fløj over huset.

Ved foderbrættet sås **Red-bellied Woodpecker** (Zebrapætte), der ikke har skyggen af rødt på bugen.

I skoven tæt ved huset var **Downy Woodpecker** (Dværgflagspætte). En ret lille spætte.

Også **Ruffed Grouse** (Kravehjerpe) hørte jeg. Ifølge udbredelseskort er den en udbredt fugl i området året rundt.

En flok af **Wild Turkey** (kalkun) holdt konstant til i nærheden. Flokken så jeg, da jeg på en lille skovvej kom i nærheden af en lokkefugl udført i plastik. Her stod også de levende af slag-

Der er i denne artikel anvendt danske fuglenavne i overensstemmelse med DOFs liste over alverdens fugles navne. Listen kan hentes til download fra www.dof.dk:
 [Om DOF > Grupper og udvalg > Navnegruppen]
 (Redaktionen)

sen – vidner ikke om en højere begavelse –, der dog hurtigt forsvandt, da jeg nærmede mig, sikkert til en jægers store ærgrelse. I Pennsylvania er forårsjagt på kalkuner tilladt.

Hvad verdens mindste fuglegruppe, kolibrierne, angår, blev jeg ikke snydt. **Ruby-throated Hummingbird** (Rubinstrube) ankommer normalt i midten af maj til området. Men da jeg allerede den 5. maj så en fugl suge honning fra en hængepelargonie, der dagen forinden var hængt op i husets tagudhæng, blev *hummingbird feeder* en hurtig fyldt med sukkervand og hængt op i samme tagudhæng. Og her kom den flere gange for at suge sukkervand i sig. På trods af, at det normalt ikke er svært at komme tæt på fuglene, lykkedes det ikke for mig denne gang. Men fra et tidligere besøg bringes fra samme sted et billede af en kolibri.

En **Fluesnapper**-art kunne jeg ikke bestemme. Den byggede rede ud under en tagforlængelse fra stedets garageanlæg. Der er formentlig tale om Eastern Phoebe, Eastern Wood-pewee eller Olive-sided Flycatcher. Men bedøm selv fra billedet.

Der var naturligvis mange andre fugle i området, først og fremmest de mange warblers; småfugle svarende til vore små sangere. De er vanskelige at få øje på, så de skal ofte bestemmes efter sangen, og disse fugle lærer man ikke på otte dage.

Ingen af de ovennævnte fugle er usædvanlige for området og i tiden. Men det er nu altid interessant og sjovt at se nogle helt andre fugle end dem, der omgiver os på vort eget lille matrikelnummer. □

Hjelmskallesluger
i Kastet Å

21. april 2007

Fotograf:
Claus Eriksen

REFERATER

100 års jubilæumsfesten

Oktober 2006 kunne DOF fejre 100 års jubilæum. Det blev fejret på behørig vis af hovedforeningen med reception og jubilæumsfest i København.

Her i DOF-Viborg Amt's bestyrelse blev vi hurtigt enige om, at vi også lokalt skulle markere jubilæet. Det ville vi gøre ved at gøre noget ekstra ud af det traditionelle julehyggearrangement.

Julehygge-jubilæumsfesten blev afholdt **1. december 2006**. I alt 38 deltagere mødte op til hyggelige omgivelser på Søndermølle i Viborg. Snakken gik livligt blandt kendte, men også en del nye ansigter. Mange fik sat ansigter på navne, som man har hørt omtalt eller læst om i fugleverdenen. Der var sågar tilrejsende helt fra Grønland!

Foreningen var vært ved et lækkert måltid mad leveret fra Brygger Bauers Gård i Viborg, og i løbet af aftenen var der underholdning af meget forskellig karakter.

Svend Andersen, der var med til at stifte lokalafdelingen i sin tid, donerede en lille gave til de fremmødte. Da han desværre ikke selv kunne være med til festen, blev den overrakt af hans søn Poul Blicher Andersen: et gammelt nummer af HJEJLEN til hver festdeltager. Fludselig dukkede en sygeplejerske op (alias Stinne Aastrup) med en påtale til forældre, bedsteforældre, pædagoger og venners børneopdragelse med hensyn til seksualundervisning! David Boertmann viste billeder og fortalte om hans sejltur fra Grønland til Azorerne med Galathea III Ekspeditionen – virkelig spændende. Sidste indslag var Peter Bundgård med fortælling og visning af en lille del af hans billedsamling

af danske fugle.

Alt i alt en god og vellykket aften. Tak til festudvalget, bestyrelsen og de frivillige hjælpere. Tak til alle der mødte frem for en god fest.

Ole Lilleør & Susanne Møller

Viskum, lørdag den 21. april 2007

6 fugleinteresserede mødtes på P-pladsen ved Viskum Kirke denne tidlige april morgen. Det var klart, smukt og stille vejr, der var rim i græsset og solen stod stadig lavt på himlen.

På grund af den tørre april måned var vandstanden i søerne ikke særlig høj; flere steder var der blotlagte mudderflader, og betingelserne for et rigtigt godt vadefugleforår skulle dermed være opfyldt. Men af en eller anden ukendt årsag har dette forår på ingen måde stået i vadefuglenes tegn her ved Viskumsøerne. Denne flotte forårmorgen så vi endda kun **Viber**, som til gengæld gjorde sig fint og højlydt bemærket – området huser da også op mod 20 ynglear.

Anden halvdel af april er jo afrejsetid for det tidlige forårs mange svømmeænder i området. Vi kunne dog stadig finde 300 **Krikænder**, men kun enkelte **Fibænder** og **Skænder**.

Hættemågen er i disse år ved at etablere en lille ynglebestand ved Viskum. Og i år har mere end 25 par gjort yngleforsøg. De fleste har bygget rede på små tuer af søkogleaks og lysesiv ved bredderne af den vestlige sø. Og på denne morgen var der en fin stemning med de travle ynglefugle.

Vi tog søerne og Nørreådalene i Viskumområdet i øjesyn fra forskellige observationsposter: fra markvejen ved

kirkegårdsdiget, fra Østervangsvej, hvorfra der er særlig godt udsyn over den østlige sø og endelig fra P-pladsen vest for hovedgården – men de helt store fugleobservationer blev det ikke til. Til gengæld blev det til masser af snak om fugle, og vi skiltes ved 10-tiden efter en hyggelig morgen i det skønne forårsvejr...

Thorkeil Brandt

Bjerregrav Mose, lørdag den 5. maj 2007

En tidlig morgentur i Bjerregrav Mose ved Randers – det er altid med risiko for morgendis. Denne morgen oplevede vi endda tæt tåge med en sigtbarhed på højst 100 meter. Desuden faldt der lidt finregn, men det var stort set vindstille vejr. Vi var 5 personer, der ved 6-tiden mødtes ved mosens "hovedindgang".

Allerede ved mødestedet hørtes en nyankommen **Havesanger**.

Herefter fulgte vi markvejen nogle kilometer mod vest til hvor den ender kort før Skals Å. Skalsåen er hovedvandåren i det meget vidtstrakte kær-område, som udgør Bjerregrav Mose. Mosen hænger i øvrigt via kærerne ved Vejlebæk sammen med Nørreådal.

Tidligt på ruten mødte vi en ejendommelig **Tornsanger**, der i forårets løb har voldt problemer for flere ornitologer. Den har en fuldstændig afvigende sang, som kan beskrives som en serie, rullende toner, alle med en ensartet og meget lidt tornsangerlignende klang. Heldigvis har fuglen været flink til at gå op i sangflugt og har været ret let at få at se.

Lidt senere ventede vi på **Savisangeren** ved en af dammene ind mod mosens centrale del. Den har sunget flittigt herfra siden slutningen af april. Men tågen og det fugtige vejr var åbenbart ikke Savisangerens livret – enkelte korte strofer blev det dog til. En **Græshoppesanger** længere mod vest var mere sangvrig. Så vi fik lejlighed til at sammenligne Græshoppesangeren med en cykel i frigear. Savisangeren minder mere om en velsmurt symaskine.

Mens vi ventede på Savisangeren, havde vi lejlighed til at se nærmere på nogle friske odderspor.

Fremme ved Kousted Å, der bugter sig gennem engene, inden den løber sammen med Skals Å, hørte vi **Lufuglen**. Et par korte, skarpe skrig, og så var den væk.

Også **Rørdrummen** gav sit besyv med. I de senere år har der boet 4 paukende Rørdrummer i Bjerregrav Mose. Den fugl, vi hørte, er en gammel kending. Den har de seneste forår "sunget" flittigt fra et bestemt vandhul i mosens centrale del.

Ved 8:30-tiden var vi tilbage ved bilerne – i øvrigt uden at have hørt mosens absolutte karakterfugl Nattergalen. Men denne mestersanger ankom ikke særlig tidligt i dette ellers så lune forår. Det kan dog nævnes, at den senere ankom, så det ikke var til at tage fejl af. På en koordineret *caretaker*-tælling den 2. juni blev det til ikke mindre end 119 syngende **Nattergale** – selv om onde og stærkt upålidelige kilder vil hævde, at hver fugl blev talt mindst 3 gange...

Thorkeil Brandt

Flere turreferater kan findes på vores hjemmeside www.dofviborgamt.dk -også referater som ikke har været bragt her i bladet.

KOMMENDE TURE

Vilsted Sø**søndag den 19. august 2007**

Mødested I den østlige ende af Vilsted by, hvor Bjørnsholm Å krydser Hobrovvej kl. 6:00

Turleder: Frits Rost (2685 4011)

Denne nyetablerede sø har allerede vist sit store potentiale for vadefugle og ænder m.v. På turen vil vi primært se efter de forhåbentlig mange rastende vadefugle på efterårstræk, men alt kan ske på dette sted. Det er lige tiden for Kærløber og Odinsbane, og med lidt held finder vi en af dem. Et teleskop er svært at undvære. Ring for evt. samkørsel fra Viborg.

Agerø**søndag den 26. august 2007**

Mødested P-pladsen ved Agerøvej 32 kl. 7:30

Turleder: Eyvind Lyngsie Jakobsen (8667 1646)

Grågæssene kommer i stadig større tal til Fugleværnsfondens reservat på denne tid af året, men også Hjejlerne og andre vadefugle er kommet tilbage fra ynglepladserne. I almindelighed er området på det valgte tidspunkt fyldt med fugle. Grågæs og Hjejler kan være dominerende, men også meget andet vil vi kunne se. Har du teleskop - tag det med! Intet til hinder for, at deltagere kan komme senere end kl. 07:30. Ring til turlederen om evt. samkørsel fra Viborg/Skive.

Hanstholm/Roshage**søndag den 9. september 2007**

Mødested Roshage kl. 7:00

Turleder: Jan S. Kristensen (9796 2456/2047 5521)

De første par timer bruges ved Roshage. Er der vind fra vest, er der gode muligheder for, at Suler og kjoever kommer tæt på kysten, og er vi rigtig heldige får vi måske en af efterårets første Sabinemåger eller en stormsvale.

I løbet af formiddagen, alt efter om der er gang i havfugletrækket, bevæger vi os ned omkring havnen og kigger måger og hvad der ellers måtte være. Turen slutter med en tur omkring fyret og kolonihaverne. På gode dage er her mange småfugle, og selv om det er tidligt på efteråret kan der godt være sjældenheder. Turen forventes at slutte lidt før middag.

Vejlerne**søndag den 16. september 2007**

Mødested Naturcenteret midt på Bygholmdæmningen kl. 8:00

Turleder: Ole Kristjansen (8667 3181/2124 4191)

Med udgangspunkt i Bygholmengen ser vi, hvad Vejlerne kan byde på her midt på efteråret. Tranerne er begyndt at samle sig efter ynglesæsonen, vadefuglenes efterårstræk er i fuld gang og ænderne er i stor stil kommet til nordfra. Dvs. der er garanti for rigtig mange fugle i området.

Agerø**lørdag den 6. oktober 2007**

Mødested: P-pladsen ved Agerøvej 32 kl. 8:00

Turlleder: Eyvind Lyngsiejakobsen (8667 1646)

Vi går til Fugleværnsfondens reservat og herfra går vi, såfremt vejret, vind- og vandforholdene tillader det, så langt ud på reservatet som muligt, måske til Stenklipperne. Her ude fjernt fra alting er der mulighed for at støde på højarktiske vadefugle, Bjerglærker m.m. Lange gummistøvler er en nødvendighed. Måske også et ekstra par tørre sokker i rygsækken. En god madpakke er også rar at have med. En noget anstrengende tur. For eventuel samkørsel/opsamling fra Viborg mod Mors - ring til turlleder.

Blåvand**søndag den 7. oktober 2007**

Start fra Viborg 5:30. Mødested og evt. samkørsel aftales med turllederen.

Turlleder: Per W. Buchwald (8662 1638). På denne årstid er der altid fugle at se i Blåvand. Hvis det blæser fra en vestlig retning er der chance for havfugle som kjoever og evt. skråper og stormsvaler, og ved østenvind eller stille vejr kan der raste mange småfugle i krattene nær fyret, f.eks. Hvidbrynet

Løvsanger. På hjemturen kan vi evt. tage en afstikker til Skjern Enge eller andet.

Hanstholm/Roshage**søndag den 14. oktober 2007**

Mødested Roshage kl. 8:00

Turlleder: Jan S. Kristensen (9796 2456/2047 5521)

Vi håber på hård vind fra en vestlig retning. Med de rette betingelser er der rigtig gode muligheder for at fuglene blæser ind til os!

Foruden Suler, kjoever og Mallemuk m.m., kan vi håbe på artige overraskelser som f.eks. stormsvaler og skråper. Ved 11-tiden runder vi hurtigt havnen og kigger efter Grå-/Hvidvinget Måge. Turen sluttet med en tur i koloni/fyrhaverne. På denne årstid er der ikke så mange fugle i haverne, men der er altid en lille chance for sjældenheder, såsom Fuglekongsanger, Rødtoppet Fuglekonge eller Hvidbrynet Løvsanger. Vi forventer at slutte omkring middag.

Tegning: Jens Frimer Andersen

Ture og møder -annonceres ud over her i HJEJLEN også på DOF-Viborg Amts hjemmeside: www.dofviborgamt.dk Her kan du ligeledes læse over 35 turreferater fra de sidste 2-3 år.

Vil du automatisk modtage annoncering af kommende ture, kan du tilmelde dig ved at sende en blank mail til denne adresse: dof_viborg_amt@yahoo.dk, og du vil få tilsendt en "huskeseddel" pr. email i ugen forud for hvert arrangement med info om pågældende tur eller møde.

Tekst og fotos: Ole Foldager,
aktionsgruppe deltager

Mission impossible!

"Ole, Ole – der ligger en fugleunge på jorden derovre!" Ordene kom fra Philip, der til dagligt går i børnehaveklasse på Sahl Friskole. De tre mindste årgange var i april taget på lejrskole i en hytte ved Hald Sø, Viborg. Philip mente bestemt, at der lå en fugleunge på jorden et stykke fra, hvor vi var ved at stege fisk og snobrød. Den var hvid og ret stor, fortalte han. Her blev jeg lidt skeptisk – det var da for tidligt på året og så en stor og hvid fugleunge – nej, det måtte være en and!!!

Men jeg lod tvivlen komme ham til gode og heldigvis. Drengen havde jo ret. For der på bladtæppet i højskoven lå der et hvidt garnnøgle med næb og sorte øjne. Det stakkels kræ kunne knapt holde det alt for store hoved. Det blev ved med at klaske i jorden.

Nu var gode dyr rådne. Hvad gør man med sådan en? En af de andre elever mente, at det var synd at lade den lide – den måtte dø! En anden foreslog, at vi bare kunne putte den op i reden igen! Godt forslag, det gør vi! Men her opstod næste problem. Der var ingen rede at se nogen steder – træerne var som blæste for alt, der kunne ligne en rede! "Nå, hvad gør vi så?" spurgte et af

de mange børn, der efterhånden havde samlet sig. En foreslog at vi kunne kaste den op i luften og se, om den ikke selv kunne flyve hjem! Det blev forkastet. Endelig var der et kvikt hoved, der foreslog, at vi skulle ringe til Solvejg. Solvejg er skolens orakel, hvad fugle og meget andet angår. Som sagt, så gjort. Solvejg mente bestemt, at det måtte være en natugleunge, og hun kunne fortælle, at vi skulle lede efter et træ med hul i, da det er en hulruger! Det gjorde jagten noget nemmere – vi fandt hurtigt et hul i et træ i nærheden, og i hullet sad der ganske rigtigt en arrigt udseende uglemor (formoder vi). Solvejg mente godt, at vi kunne forsøge at putte ungen tilbage i reden. Vi skulle bare passe på barnets mor. Hun skulle efter sigende kunne finde på at angribe.

Planen blev lagt. Vi skulle bruge en lærer, to børn, en stol og noget, der ikke lugtede ret meget af menneske. Læreren (undertegnede) skulle kaste ungen tilbage i reden stående på ryglænet af stolen, mens børnene skulle holde øje med, om mor blev i reden. Der var også lagt en flugtrute, hvis mor kom efter os. Missionen lykkedes,

og mor blev pænt hjemme og tog imod sin unge. Godt tilfredse med at have reddet næsten den samlede natuglebestand, gik vi seng. Mor ugle sagde tak hele natten – det havde hun måske ikke behøvet, men det gjorde hun altså!

Næste morgen kikkede vi forsigtigt. Ungen kunne ses inde i hullet. "Yes", sagde Jonas der var med i aktionsgruppen, "det lykkedes, sgu!"

Men hen på formiddagen måtte ak-

tionsgruppen i aktion igen. Det hvide garnnøgle lå dernede igen – øv! Nå, der måtte mere drastiske midler i brug. Efter et længere møde blev vi enige om, at løsningen måtte være at opsætte et gelænder udenfor hullet! Planen og udførelsen skal jeg spare jer for, men nøjes med at fortælle, at gelænderet, i form af høstbindegarn og en pind, blev sat op, og uglefamilien er senere blevet tilset og har det tilsyneladende godt! □

Flere fotos fra den vellykkede redningsaktion på næste side >

Uglereden før og efter opsætning af redningsgelænderet, der formåede at holde ungen i reden.

Tegning: Flemming Damskov

Konservatoren i Aalestrup

- Trofæmontering
- Udstopning af fugle og pattedyr
- Restaurering af præparater
- Udlejning og salg
- Garvning af skind

JANE OG VAGN REITZ

- aut. zoologisk konservator fa.

Nørrehedevej 33 • 9620 Aalestrup • Telefon og fax 98 64 18 91

BYGHOLM CAMPING

Ved Fuglereservatet Vejlerne

Midt i naturen mellem hav og fjord
Veludstyrede hytter og værelser

Hestevognskørsel og Ridelejr

Swimmingpool • Restaurant

Festlokaler til 120 personer

ÅBEN HELE ÅRET

BYGHOLMVEJ 27, ØSLØS, 7742 VESLØS • TLF. 97993139

Email: bygholm@1031.inord.dk • FAX 97993802

DOF på nettet

Der sker hele tiden nyt på DOFs hjemmesider, følg med!

www.dofviborgamt.dk

www.dof.dk

www.dofbasen.dk

www.dofcall.dk

www.netfugl.dk

www.naturbutikkenen.dk

www.doftravel.dk

www.fugleværnsfonden.dk

www.dofungdom.dk

HUSK

-at DOF-medlemmer bo siddende uden for lokalafdelingens område kan bestille et abonnement på HJEJLEN.

Dette kan ske ved at ringe til Eyvind Lyngsøe Jakobsen på 8667 1646 eller ved at sende en email til ham på adressen elyngsøe.jakobsen@jydepost.dk

Hvis du vil forny dit abonnement, eller hvis du vil give lokalafdelingen et kontant bidrag som støtte til udgivelsen af bladet, kan det indbetalingskort, som var indhæftet i HJEJLEN 2007/1, anvendes. Abonnementsprisen er 70 kr. for en årgang bestående af tre eller fire udgivelser.

Du kan også benytte NetBank. I så fald ser den sidste linie i det elektroniske indbetalingskort således ud:

+73< + 86190184

Og husk at udfylde rubrikken "indbetaler" med dit navn og adresse!

DOF-Viborg Amts kontaktpersoner i kommunale grønne råd og i forbindelse med natur- og miljøager:

Thisted Kommune	Medlem af Det grønne Råd + kontaktperson: Jan S. Kristensen, Gyvelvænget 161, 7730 Hørsholm 9796 2456 e-mail: oz1ill@tdcadsl.dk
Morsø Kommune	Medlem af Det grønne Råd + kontaktperson: Jens Jørgen Pedersen, Violvej 3, 7900 Nykøbing M 9772 0420 e-mail: vilspeder@webspeed.dk
Skive Kommune	Medlem af Det grønne Råd + kontaktperson: Henriette T. Madsen, Søværksvej 14, 7870 Roslev 9759 7848 / 24605089 e-mail: henriemad@hotmail.com
Viborg Kommune	Medlem af Det grønne Råd: Per W. Buchwald, Nørresøvej 18, 8800 Viborg 8667 1638 / 23606156 e-mail: tromwald@post.tele.dk Kontaktperson: Thorkil Brandt, Tindbæk Byvej 30, 8900 Randers 8750 8040 e-mail: thorkilbrandt@mail.dk

Flytninger/adresseændringer:

Det er vigtigt, at du meddeler ændringer i dine adresseforhold, hvis du flytter. Benyt postvæsenet portofrie flyttepostkort og skriv til:

HJEJLEN w/Eyvind Lyngsø Jakobsen
Østervænget 27
8800 Viborg

eller ring 8667 1646
eller send en e-mail: e.lyngsojakobsen@jydepost.dk

Stof til HJEJLEN:

- Tekster sendes til redaktøren eller layouteren (adresser i kolofonen på side 2).
- Tekster modtages helst i elektronisk format. Bemærk: tekstdokumenter bedes ikke formateret i tekstbehandlingsprogram (f.eks. Word), men sendes i ren tekstformat .txt (gemt i f.eks. Notepad-programmet).
- Illustrationer og billeder sendes til layouteren, og disse modtages i både analog (papir, negativer og positiver) samt elektronisk/digitalt format.

Deadline:

Bladet udsendes normalt 4 gange om året.
Deadline for næste nummer er **1. september 2007**.

ISSN 0903-9694

Returneres ved varig adresseændring

Afsender: HJEJLEN v/Eyvind Lyngsø Jakobsen

Østervænget 27

8800 Viborg

